

Bölüm 4

SLAV VE İSKANDİNAV İSTİLALARININ KISA TARİHİ VE BİZANS İMPARATORLUĞUNUN TİCARETİNE YANSIMALARI (V.-X. YÜZYILLAR)

Mehmet Ertan BAMYACI¹

GİRİŞ

İstilalar, Ortaçağ Avrupa'sını şekillendiren dış faktörlerin başında gelmekteydi. Bu istilaları, önce Kavimler Göçüne sebep olan Batı Hun baskısı ve bu baskının Cermen topluluklarını tedirgin ederek Avrupa'ya doğru sürüklemesi izledi. Sonrasında ise Slavların ve Avarların istila dalgalarına şahit olundu. VIII. yüzyıldan itibaren İspanya'dan Sicilya-Adriyatik hattını içine alacak şekilde Akdeniz boyunca uzanan sahada, Müslüman saldırıları ve arkasından Macar ve İskandinavların saldırıları vuku bulmaktaydı. Bu hareketlenme ve istilalar, Ortaçağ Avrupa'sına şekil veren en önemli dış faktörlerdi (Heaton, 2005: 65-66).

Bu çalışmada, Bizans İmparatorluğu'nu tehdit eden bahsi geçen istilalardan, Slav ve İskandinav istilalarının genel hatlarıyla tarihsel seyrine bakarak imparatorluğun ticaretine ne şekilde tesir ettiği incelenmiştir.

SLAV İSTİLALARI

Bizans İmparatorluğu (Doğu Roma), tarihin en uzun ömürlü devletlerinden biri olmuştur. Bu uzun ömürde ise imparatorluk; büyük mücadelelere, derin iniş çıkışlara ve sık sık yıkılmanın eşiğine gelinen durumlara sahne olmuştur. Bizans'ı tarihte ayrıcalıklı kılan husus ise sadece uzun ömürlü oluşu değildir. Bulduğu coğrafi konumuyla, dönemin büyük güçleriyle verdiği çetin mücadeleler ve kendi içinde yaşadığı dini çekişmeler de bu hususlardan bazılarıdır. Bizans'ın sahip olduğu coğrafi konumu, kendisine pek çok noktada avantaj sağlarken, pek çok rakip ve düşmanı da beraberinde kendine çekmiştir. Bizans'ın Kafkaslar ve Balkanlar'daki Hunlarla başlayan mücadelesi, Avar, Hazar ve Bulgar gibi diğer Türk boylarıyla ve Slavlarla devam etmiştir (Bamyacı& Güçlüay, 2017: 387).

---

¹ Dr., ertanbamyaci@gmail.com.

giştirmişlerdir. Bizans topraklarına sızan Slav kitlelerinin, Anadolu'nun içlerinde bile oldukça kalabalık bir nüfusa ulaştığı bilinmektedir. Bu durumun imparatorluk açısından pek çok olumsuzluğu beraberinde getirmiş olduğu söylenebilir, ancak uzun vadede düşünmek kaydıyla üretim ve ticaret noktasında aynı şeyi söylemek çok doğru olmayacaktır. Bizans'ın üretime yönlendirmeyi başardığı Slav nüfusu sayesinde hem ekilmeyen araziler ekilerek üretime doğrudan destek olunduğu, hem de sahip olduğu potansiyel tüketim talebiyle ticareti canlandırdığı fikri destek bulur. İmparatorluk dışındaki Slav nüfusu ise birçok değerli ticari ürünü ancak Bizans aracılığı ile temin edebilmektedir.

Norman istilaları da Bizans'ın ticaretini etkileyen istilalardan bir diğeri olmuştur. X. yüzyıla geldiğinde bu istila dalgasının neticesinde oluşan ticaret ağı ve gerçekleşen ticaret hacmi şaşırtıcı derecede büyüktür. Bizans ve Ruslar arasında yapılan ayrıntılı ticaret sözleşmelerine bakıldığında, bu kuzey istilacılarının ticarete ne denli ilerlediği ve Bizans'ın ticari yaşamında ne denli önemli bir aktör olduğu görülmektedir.

KAYNAKLAR

1. Bamyacı, M. E.& Güçlüay, S. (2017). İmparator Heraklius döneminde (610-641) Bizans İmparatorluğu'nun siyasi yapısı. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi (Asos Journal)*, 56, 386-396.
2. Bloch, M. (2015). *Feodal Toplum*. (Mehmet Ali Kılıçbay, Çev. Ed.). Ankara: Doğu Batı Yayınları.
3. Eco, U. (2014). *Ortaçağ (Barbarlar-Hıristiyanlar-Müslümanlar)*. (Leyla Tonguç Basmacı, Çev. Ed.), İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım.
4. Gregory, T.E.(2016). *Bizans Tarihi*. (Esra Ermert, Çev. Ed.). İstanbul: Yapı Kredi Kültür Sanat Yayınları.
5. Heaton, H. (2005). *Avrupa İktisat Tarihi*. (M. Ali Kılıçbay-Osman Aydoğuş, Çev. Ed.). Ankara: Paragraf Yayınları.
6. Herrin, J. (2016). *Bizans (Bir ortaçağ imparatorluğunun şaşırtıcı yaşamı)*. (Uygur Kocabaşoğlu, Çev. Ed.). İstanbul: İletişim Yayınları.
7. Heyd, W. (2000). *Yakın doğu ticaret tarihi*. (Enver Ziya Kartal, Çev. Ed.). Ankara: TTK Basımevi.
8. Kafesođlu, İ. (1984). *Türk Milli Kültürü*. İstanbul: Ötügen Yayınları.
9. Kaplan, M. (2004). *Bizans'ın Altınları*. (İhsan Batur, Çev. Ed.). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
10. Le Goff, J. (2015). *Ortaçağ Batı uygarlığı*. (Hanife - Uğur Güven, Çev. Ed.). Ankara: Doğu Batı Yayınları.
11. Lemerle, P. (2013). *Bizans Tarihi*. (Galip Üstün, Çev. Ed.). İstanbul: İletişim Yayınları.
12. Levchenko, M.V. (2007). *Bizans Tarihi*. (Maide Selen, Çev. Ed.). İstanbul: Doruk Yayıncılık.
13. Rasyonu, L. (1993). *Tarihte Türklük*. Ankara: Türk Kültürünü Arařtırma Enstitüsü.
14. Rice, T.T. (b.t.). *Bizans'ta Günlük Yaşam (Bizans'ın mücevheri Konstantinopolis)*. (Bilgi Altınok, Çev. Ed.). İstanbul: Özne Yayınları.

15. Roberts, J.M. (2015). *Dünya Tarihi (Tarih öncesi çağlardan 18. yüzyıla)*. C.I. (İdem Erman, Çev. Ed.). İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
16. Runciman, S. (1987). "Byzantine trade and industry", *the cambridge economic history of europe*, Vol.II,(E.d.M.M. Postan), Cambridge, 133-167.
17. Sahilliođlu, H. (1989). İlk ve Ortaçağ İktisat Tarihi. İstanbul: Filiz Kitabevi.
18. Sedillot, R. (1983). *Deđiřtokuřtan Süpermarkete*. (Esat Nermi Erendor, Çev. Ed.). İstanbul: Cep Kitapları.
19. Tanilli, S. (2015). *Yüzyılların Gerçeđi Ve Mirası Ortaçağ: Feodal Dünya*. C.II. İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları.
20. Vernadsky, G. (2009). *Rusya Tarihi*. (Dođukan-Egemen Mızrak, Çev. Ed.). İstanbul: Selenge Yayınları.
21. Wachtel, A. B. (2009). *Dünya Tarihinde Balkanlar*. (Ali Cevat Akkoyunlu, Çev. Ed.). İstanbul: Dođan Egmont Yayınları.
22. Yerasimos, S. (1986). *Az Geliřmiřlik Sürecinde Türkiye I*. (Babür Kuzucu, Çev. Ed.). İstanbul: Belge Yayınları.